

**NAGALAND BAPTIST CHURCH COUNCIL
ON
TOTAL PROHIBITION OF LIQUOR**

Okila.

“Nagaland Total Prohibition Act 1989 (NLTP)”, den sendakba onük indang tebilemba bentepba mapang ka nung, lokti aser kija kari pei tangatetba agütsüba olatem lir. Parnok dang NBCC telangzükba kar yangi agütsür. ‘Prohibition Movement’ ya Arogo, Lanur aser tetsür yakbang sür 1974 apusoa liasü. Iba ajanga Mon District 1988 küm ‘Dry’ kümdaktsü aser Mokochung January 1989 küm ‘Dry’ kümdaktsü. Aser Nagaland Dry State akümba June 1989 küm sangdong.

Kimong.

Laishibai Yi ajemba anema tekümdatsü shia lir. Constitution of India nung Yi ajemba tenokdangba agüja lir. (Article 47). Iba den sütepbä Nagaland State Government-i Nagaland Liquor Total Prohibition Act 1989 küm ozüing küma agütsü. Iba ozüing yanglur kelen joko küm 20 chika arur.

NBCC telangzüba:

Aikati tebilemba yamai ashir:

1. Iba ozüing ya kenyongi tamakok (total failure).
2. Government tajangzük (revenue) tesama angur.
3. State nung yi mayokba ajanga State nung miim mozü amshiba tali akümer, aser HIV/AIDS tashidak tali kümdaktsür.
4. Kija pei mulungba inyaktsü nüji agütsütsüla.

Item tangatetbatem dang NBCC telangzüba yamai agütsür. State Liquor Total Prohibition Act ya neburtem asoshi kanga tajung aser taküm asoshi tapet ta item khuli ajanga agütsür.

1. Iba ozüing ya kenyongi tamakok ta angatetba asoshi telangzüba.

- a. Iba Act ajonga takokbo masü, ibai Act majungba agi masu, saka ibai mapa kümdaktsütsü asoshi o ama mapa agi peria meinyakba agi (has not been implemented in letter and spirit). Iba yongji NBCC-i mapang shia Government dang ibai department nem aser ozüing amshirtem nem nungdakbatem peria agütsütsü shijen shia arur.
- b. Onoki shinübaji, Government-i inyaktsü molungtetra mapang tatsütiba nung yi amshiba anentsütsü akok. Excise nung inyakertemi aser policetemi yi bener aruba aser aoba timba meteta lir. Yi shishilembaba anendaktsütsü asoshi kechi inyaka ali? Iba Act ya mapa mekümdaktsüba agi, shishilembartem tali ajangzükdaktsüba indang jembir.

- c. Ozüing yanglurtemi-ang ozüing raksartem akümbaji repringdaksüner. Yi shishilembartemi Government ozüing aser inyakyim tajung mezüingmeshir, yamai dang ora nüburtem koleni anitsü?
- d. Act ya kenyongi tamakok ta ashir dang telangzüba.
- Excise Department aser Police department anapronglai shidak ta ashitsü, Yi nokdangba ajanga, azü tokshiba, ghari lendong, item amala tajemba akümba lir. Ozüing tajungba amshitetba, aonung tesüingjemba akümba, kibong nung raratep tajemba akümba, yimdong nung tetsür tanurtem tetsübu mekai senzütetba angutsü. Ano talisa tanurtem asoshi kibong nung aser yimdong nung tesüingjem aliba ajanga kaket shisatsü bushiba nung tajungba akümba khuli lir.
 - Iba Act tenzüker kelen, Medical Doctor temi talisa State Hospital nung Medical Superintendent temi, Yi ajemba ajanga lendong tashidak aser accident kanga ajema akümba khuli ajaki kanga junga shitetsü.
 - Yimsüing aser Town-tem nung Yimsüsür tajungtemi aser Excise aser Police lenirtem shiri nubur ajungtsü nendaka inyaker parnoki inyakba nung takok anguba tejangja meteta lir.
 - Tesüiba mapang nung meinyaki sendoka yutsüba ajanga tamakok aluba dak ajemdaker tanüa makoktsü ta telemtetba agi nung tarutsü nubor tia raksatsür asütsü. Asenoki tanü tendak ajangdanga oa repringa inyaktsüla.

2. Government tajangzük (Revenue) samar ta ashiba onük asoshi telangzüba.

Prohibition Act yangluba ajanga Government küm shi sen 10-30 crorers tesama angur ta jembir.

- a. Onoki Governmnet nem yamai tangatetba agütsüner. Yi aser Moko yokdaksür linuktem nung Government tajangzük angur mangur bushidangeri yamai sayur. Iba ama linüktem nung tajangzük melen tesama anguba ngua sungmangba shia lir. Tatishitsü asoshi alinük ana indang agütsür.

1). France linuk nung, Government-i yi ayoktsü melaba ajanga kum ka nung tajangzük (revenue) 53 billion francs liasü. Ano kelen, yi ajemba ajanga teraksa adokdaksüba nung endokba küm ka nung 132 billion francs endokba sayur. Aser ano teinyaktetsü (productivity) tsütsü yi ajemba ajanga 325 billion francs takoksa aluba sayur. Iba küm France Government yi ayokba nungi revenue ajanga 53 billion tajangzük angutsü teimla nung yokdaksüba, meyiper 400 billion francs tesama angu ta bushitet.

2). Asen linuk India nung, moko ayokba ajanga revenue küm ka nung Rs.1551 crorers anguba lir. Iba kesa küm nung ICMR (Indian Council of Medical Research) ajanga bushitetba agi, moko achiba ajanga cancer tashidak agi shiranger yariba nung küm nung Rs.2365 crores endokba sayur. Iba den densema moko achiba ajanga temang lemtaba (disability) aser tim meinyaktetba (inefficiency) ajanga Rs.3000 crorers tesama aluba sayur. (The Hindustan Times Nov.'95). Alima ajaklen Government-tem sen tsütsü tamachi akümba angur. ("penny wise and pound foolish".)

b) NBCC –i temeim agi shinübaji, Government-i tanga mapatem nungi tajangzük (avenue) angutsüba lenmang junga aser nendaka mepushii arua lir. Government-i bilemdangtsü asoshi tatishitsü kar agütsür.

i). State nung anogo shia shishilembaba nung 5 crorers chika yokzükteper. Item osettem nung Government-i tim tax agira, iba sen nungi 8% chika angutsü, aser anogo shia Rs. 40 lacs angutsü. Aser küm ka nung tim tax agiba nungi Rs. 125 crorers chika angutsü. Iba den (125 Crorers) medemdangra yi ayokba nungi Govt. tajangzük Rs 10-30 crorers angutsü ta jembibaji kanga tetsüngda tulu lir.

ii). Government kati miim mozü, moko achiba aser yi ajemba ajanga nüburtem dangi teraksa bena arutsüba toktsür sen tajangzük makaba koda jembitsü? Sen dang nungi, taküm samaba, peisasa sosetba, kati ka tepsettepa, accident, jemsetta asüba, kibong raksaba, kinungtsü aser chirnur mezüingmeshiba, aser taküm nung nükjidong samadaksüba taoba ta ajaki meteta lir.

iii). Khuret akaba yimden yimsüsüba, sen (fund) ochishia amshiba aser maparen merüka inyakba ajanga dang Government sen amshiba nung tamakok malitsü.

iv). Nuburtemi kanga junga meteta lir, Yi mayoktsü lemtetba ajanga State sen nung timatemer masü, kinük kisang ajak nung sen ochi meshi-i amshiba (corruption) ajanga Government sen agi tim atemer.

3. Iba Act yangluba ajanga miim mozü amshiba aser HIV/AIDS tali kümdaktsür ta ashiba onük telangzüba.

Yi mayoktsü ozüing yangluba ajanga miim mozu amshiba aser HIV/AIDS tali kümdaktsür ta jembiba ya tatalokba khuli tejangja yur jembiba masü.

- a. Miim mozü amshiba ajanga State nung kanga mejungi teraksa adokdaktsüba lir ta agizükteter. Saka Yi mayoktsü ozüing yangluba ajanga iba teraksa ya adoker ta ashitsü tejangja khuli mali.
- b. Tanga linüktem ama Nagaland-a miim mozü amshiba agi teraksa adokdaktsüba agi menepba lir. Iba yagi alima nung kintem ajak dak kongshia lir.
- c. Kintem kong yi sadema yokdaktsür item linuk nung miim mozü achir ishiba akümba khuli maka. Ibaji talisa European and American kintem nung angutsü.
- d. American nunger rongnung 12 nungi 20 million-i marijuana yimya sübaa achirtem lir. School tanurtem rongnung 20 to 25% -i marijuana achibaji taküm nung yimya ka dang ta agizüka chiteper. 6 to 8 million Cocaine aser Heroin chipaba nisungtem lir. Aji oda azüingtsü makokba telok tulu iba la tia nung lir. Ibai yi sadema ayokba linuk nung atalokba lir.
- e. India nung Tamil Nadu ya HIV/AIDS agi shiranger timtiba State ka lir. Ibai yi sadema ayoktsü ozüing akaba State ka lir. Kecha linük mesüra tesem nunga yi sadema ayokba ajanga miim mozü achiba tachemba akümba otsü maka. AIDS ajanga loktiliba nung teraksa adoker ta metet. Aser miim mozü atuba ajem (syringe and needle) ajanga AIDS tashidak menateper ta metet. Saka bushidangba nung ngutetbaji ajem agi mezüingbo menatepba lir. Aji sür kelenbo menatepba talisa atsüapong medemba ajanga loktiliba nung menatepba aoba lir. HIV/AIDS tashidak menatepba aobaji Yi

mamshitsü nokdangba ajanga masü. HIV/AIDS tashidak menatepba aoba teraji, jakla masüngteti aliba ajanga lir ta bushiteter, yi mayoktsü nokdangba agi masü. Yi menokdangba agiang iba tashidak tali tekaraba menatepba aotsü akok ta shitettsü.

4. KIIJA PEI MULUNGBA INYAKTSÜ NUJI AGÜTSÜTSÜLA ta ashiba onük telangzüba.

1. Ozüing takang yanglua makara Government ka taküm alitsü makok; aji mesüra makmakshimak dang alitsü. Ozüingji kija taküm shia aser lokti oda nübortem ajak junga alitsü asoshi yanglua amshir. Anungji sensotem kümzüka ayutsü asoshi Government-i ozüing yanglua azüoktsü tim dang lir.
2. Malaysia aser Singapore linüktem nungbo miim mozü achir aser shishilembartem tasüba agi merenshir. Kechiba iba ama tesashi ozüing amshir? Kechiaser iba ama ozüing tesashi aliba agi item linük nung miim mozü achiba ajanga lendong adokba mali. Iba ama ozüing aliba ajanga linük nung yimjung aser tesüingjem lir.
3. Asen lima nung (aser alima linüktem nunga) lokti alidak aser offices nung moko machitsü ozüing yanglua amshir. Kechiba? Kechiaser iba jagi lokti nem tashitak bena arutsür ta metet. Kija mulungba inyaktsü sadema yutsütsüla ta sür pei pei mulungba chia jema inyaka toktsüra alimaji koda asütsü? Nüburtem ajungtsü asoshi ozüingji nungdaker. Ozüingi azüokbaji kija asoshia tajangzük lir.
4. Asen State nung nisung kari ashir, tanga kin tulutem nung yi mamshitsü ozüing yanglua mali nung asen lima nung dang kechiba yanglutsü ta kari ashitsü akok. Ibai angatettsü nungdaker, kin tulutemji temetetba (civilization) nung küm aika tain, oda independent ngur küm 200 dak tali. Nübortem temetetba jenjang nung taküm anema alitsü asoshi kechi tajung aser kechi majung tangatetba jenjang kati arua meteta alir. Asen State nung nütsüing yongsük million 2 chika, item rongnung 1% chika dang temetetba nung ainba telok rongnung atentsü südi, aser ano mapa nung 5% chika dang alitsü. Anungji tanüingba 95% nüburtemji lokti (common people) aser parnokji Governmenti anepalua tamajung lenmangtem nungi kümzüka ayutsü nungdaker. Iba ama jenjang nung, nübortemji tazüokba tajung nung anitsü nungdaker.
5. Kodang asenoki kija nüji indang jembir, ibaji pa asoshi aser tangar den tajung inyaktsü asoshi jembir, teraksa bener arutsütsü asoshi masü. Government mesüra yimten kati kija nem pei sünütsü süa tepsetteptsü nüji agütsütsü makok. Yi amshiba aser ayokba ajanga nübortem nem teraksa bener arutsür ta tejangja metet nung, Prohibition Act ya nübortem kümzüka ayutsü asoshi renema tamshidak lir.

NBCC NOKTAKTAK.

1. The Nagaland Liquor Total Prohibition Act ya Indian Constitution nung melaa aliba nung ajemdaker, nübortem anema lidaktsütsü asoshi, lokti jaklaren (morality) aser yimjung nung lidaktsütsü asoshi renemba lir. Nübortem süngjema alitsü lenmang tesayubatem rongnung Liquor Prohibition ajanga teyari agütsüba lir.
2. NBCC-i asen nübortem tangatetba aser yimya meteta ali nung iba den apet jembir. General Election mapang nung asen nübortemi inyaksangshiba aser achiajemba ajanga asen nüburtem ano tangatetba nung anünga aliba aser mazüokba jakla lir ta sayur. Iba ajanga loktiliba tia telongi anir ta metet. Alima linüktem aika nung yi ajemertem aika lir, saka parnoki koba tashi ajemtsü meteta ajemer aser yi agi meseper pesaperong masür.

Asen nübortem timba tazüokba nung anünga lir, tanishir akhüm metsübur, aser ozüng zütoker. Liquor Total Prohibition ya meyipba agienra, kija, kibong aser loktiliba ajak nung teraksa kanga ulua adoktsü ta tanü taküm yimya jagi noksa sayur. Iba Prohibition Act ya tetemsü mesüaka, asen lokti, tetsür tanur aser kibongtem asoshi kanga tajangzük akaba angur.

3. Nagaland State asoshi, Arogoji nübortem jaklaliro junga ayutsü khuret abener ka ama, onoki Liquor Total Prohibition Act ya magientsüla ta nübur meimba agi akang akanga nokdaker. Kechiaser ibai asen nübor asoshi tasü taküm onük mesüka lir. Asen nübortem tashi meiti ali nung ano meraksadaksüner. Asen lokti nung, temenentem, accidents, azü tokshiba, ozüng raksaba, aser teraksatem ajak teraji timbaka yi ajemba ajanga lir. Liquor Prohibition ya meyipba agienra, senti tanelatem, teimla akaba lanurtem, aser lokti meimertem mapang tatsüka nung kanga mejungi raksatsütsü aser meyipba yanglushitsü tenzükdangbo nisung tajung aika taküm raksar menuadoker alitsü. Yimdong nung jajatsü mesatemtsü, tashiyim inyaker agi makpangtsü, aser, nisung rongnung telemsa adoktsü aser taküm raksaya aliba ano tamajungba tia ai aitsü.
4. NBCC-i ano shineba ka, Centre nung telok kari, linük nung yi ajemba aser moko achiba nokdangtsü benoka jembitsü tejangraba lir. Asen State nung Total Prohibition of liquor Act agizüka tanü tashi mapa kümdaktsütsü telok ajaki merangtepba angudang Tsüngrem tenüng asanger. Linük nung asen State ama Dry kümdaktsütsü junger ta ola adokba mapang asenok ano endoktsüang merangra aibelen tulu asütsü. Tajungba akümtsü ajaki inyaksü nungdaker.

Tatem nung, Tejaklen, Nagaland Government lenirtemi prohibition ya mapa küma aotsü temulongtetba tulu agiogo aser tangbo kechi nungsa (NLTP Act 1989) metokmeperi ali itemji tajungba yanglushia tashi taitba akümtsü teimla tulu lir. NBCC –i tejaklen ama maneni iba Prohibition mapa kümdaktsütsü asoshi bendanga inyaksü imlar. Nübortem jenjang tajungba kümdaktsütsü aser sünepa lidaktsütsü nükjidong nung onoki jembiteptsü mulunga lir. Tematiba Tsüngremi Naga nubortem kümzüka yujang aser moajang.

July 15, 2010.

Nagaland Baptist Church Council.